

Stop het EU-Mercosur handelsakkoord en zorg dat alle handelsovereenkomsten werk maken van duurzame ontwikkeling

Op 28 juni 2019 bereikten de Europese Commissie en Mercosur, de vrijhandelszone van Brazilië, Uruguay, Paraguay en Argentinië, een politiek 'principe-akkoord' over de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en de Mercosur-landen. De Europese Commissie beweert dat het akkoord aanzienlijke kansen voor duurzame groei aan beide zijden biedt, met respect voor het milieu en de mensenrechten, en bescherming van de belangen van de consumenten en gevoelige economische sectoren in de EU. Wat de bezorgdheid over de snel toenemende ontbossing in Brazilië betreft, heeft de EC benadrukt dat de handelsovereenkomst beide partijen verbindt tot de uitvoering van het Klimaatakkoord van Parijs.

Het zijn loze woorden. Burgers, vakbonden, landbouwers- en andere burgerorganisaties in de EU en de Mercosur-regio hebben hun bezorgdheid geuit over de rechtstreekse gevolgen van het akkoord, bijvoorbeeld voor de werkgelegenheid en de productstandaarden, en over de ontoereikende voorzieningen om (bestaande) sociale en milieugevaren te verminderen. Volgens een YouGov-bevraging in opdracht van de consumentenvereniging SumOfUs, is een meerderheid van de Europese burgers tegen het handelsakkoordⁱ. Op 18 juni stuurden meer dan 340 organisaties uit zowel Zuid-Amerika als Europa een gezamenlijke open brief naar de EU-leiders, waarin zij de EU oproepen om de onderhandelingen stop te zetten, wegens de toenemende schendingen van de mensenrechten en de schade aan het milieu in Braziliëⁱⁱ. In april riepen ruim 600 Europese wetenschappers de EU op om wereldwijd het voortouw te nemen in het ondersteunen van de mensenrechten, de menselijke waardigheid en een leefbaar klimaat, door van duurzaamheid de hoeksteen te maken van het handelsoverleg met Braziliëⁱⁱⁱ. Deze resolutie heeft als doel die oproep kracht bij te zetten.

Schending van fundamentele vrijheden en mensenrechten in Brazilië

Sinds het aantreden van de Braziliaanse president Jair Bolsonaro in januari 2019 was er een sterke toename van het aantal schendingen van mensenrechten, aanvallen op minderheden, inheemse bevolkingsgroepen, LGBT'ers, boeren en andere groepen. De regering schafte talrijke structuren voor sociale participatie af. Activisten lopen groot gevaar door de opruiende retoriek van de regering^{iv}. Reeds tijdens de gewelddadige verkiezingscampagne van 2018 werden 420 moorden op LGBT'ers geregistreerd, terwijl het juiste aantal waarschijnlijk veel hoger ligt. Zowat de helft ervan zijn transseksuelen, vaak kleurlingen. President Bolsonaro besliste echter om LGBT-zaken niet onder de bescherming van de mensenrechten te laten vallen. Wat vrouwenrechten betreft, is de situatie niet veel beter. Brazilië is een van 's werelds meest gewelddadige landen voor vrouwen, met vorig jaar alleen al bijna 4.500 moorden en ruim 60.000 verkrachtingen^v. Met meer dan 200 miljoen inwoners heeft Brazilië volgens Human Rights Watch slechts 74 opvanghuizen voor slachtoffers van huiselijk geweld.

Volgens de Indigenous Missionary Council van de Braziliaanse bisschoppen is het aantal invasies van inheemse reservaten sinds de verkiezing van Bolsonaro in oktober 2018 met 150% gestegen. Een nieuw rapport van Global Witness stelt dat in 2018 164 milieuactivisten werden gedood, van wie meer dan de helft in Latijns-Amerika en 20 in Brazilië.

Ontbossing, milieuverwoesting en geweld tegen inheemse groepen

De wereld keek met grote ongerustheid naar de forse toename van het aantal bosbranden in de Mercosur-regio. Uitgestrekte delen van het Amazone- en Chacowoud en de Cerrado-savanne werden verwoest voor extensieve veeteelt, agro-industriële monoculturen, ontginning en illegale houtkap. De overheid in Brazilië blijft blind voor het geweld tegen mensen die hun woongebieden of natuurlijke rijkdommen verdedigen. Wetenschappers waarschuwen dat het ecosysteem van het Amazone-regenwoud stilaan op een onomkeerbaar omslagpunt zit, wat zou kunnen leiden tot een rampzalig verlies van biodiversiteit en de uitstoot van wel 200 miljard ton CO₂. Het handelsverdrag tussen de EU en Mercosur zal deze praktijken verder doen toenemen, want het laat toe dat jaarlijks 99.000 ton rundvlees uit de Mercosur-landen tegen lage prijzen naar de EU wordt geëxporteerd en het stimuleert de invoer van goedkope soja, zonder enig geloofwaardig systeem om de herkomst ervan te controleren. In Brazilië zijn de wetgeving en het beleid op sociaal en milieuvlak enorm verzwakt. De EU is de op één na grootste handelspartner van Brazilië. Daarom heeft de EU zowel de macht als de verantwoordelijkheid om inbreuken op de mensenrechten en milieu-overtredingen in Brazilië, alsook in andere landen van de regio aan te pakken. De EU zou ook de invoer van vlees en gewassen voor diervoer fors moeten afbouwen en duurzame regeneratieve landbouw en graaspraktijken in eigen land en daarbuiten moeten stimuleren, met inbegrip van een overgang van dierlijke naar plantaardige eiwitten in de voeding van mensen.

Arbeidsrechten en werkgelegenheid

De handelsovereenkomst kan de werkgelegenheid in de industrie op grote schaal in gevaar brengen: in Argentinië alleen al zullen naar schatting 186.000 industriële jobs sneuvelen^{vi}. Tegelijk zijn landbouwersorganisaties in de EU ongerust over de nadelige gevolgen van het akkoord voor de Europese boeren. Vakbonden uit beide regio's beklemtoonden de noodzaak van een evenwichtige groei aan beide kanten. Ze wezen op het onvermogen om verschillende basisovereenkomsten van de Internationale Arbeidsorganisatie in de Mercosur-regio te bekrachtigen^{vii}. De vakbonden vragen terecht dat mensen en hun fundamentele rechten in de onderhandelingen centraal staan, samen met fatsoenlijk werk en steun aan de zwaksten in de samenleving.

Gezondheid, voedselveiligheid, voedselzekerheid en het milieu

De Europese Commissie beweert dat de overeenkomst de strengste normen inzake voedselveiligheid en consumentenbescherming ondersteunt. Dit weerspiegelt zich niet in de clausules met het oog op de uitvoering van het voorzorgsbeginsel. De Europese Groenen menen dat de overeenkomst de volksgezondheid, de voedselveiligheid, het dierenwelzijn en de milieureglementen zal afzwakken. De analyse van de duurzame impact van het EU-Mercosur verdrag werd onlangs door de Commissie gepubliceerd. Het rapport voorspelt tegen 2032 een stijging van de import van rundvlees uit de Mercosur-landen in de EU met 63,7%, een toename van 78,8% voor de invoer van andere vleessoorten uit deze regio, en een groei van de export uit de EU naar Mercosur met 50%. Door de handelsovereenkomst zou het moeilijker kunnen worden om de regelgeving ter bescherming van het gemene goed zoals het milieu te versterken. Ze zou het draagvlak voor Europese regeringen om regels tegen GGO's uit te vaardigen, kunnen ondermijnen. Tegelijk zou ze lokale consumptiepatronen en voedingsbedrijven in de Mercosur-landen in gevaar kunnen brengen, en deze landen kunnen dwingen om de rechten van plantentelers af te staan aan Europese producenten. Het akkoord

heeft ook een weerslag op de toegang tot geneesmiddelen, via een geavanceerde bescherming van farmaceutische octrooien voor bedrijven uit de EU^{viii}.

Geheimhouding van overleg ondermijnt democratie

Ondanks de uitgesproken belofte van de Europese Commissie om meer transparantie aan de dag te leggen, werd over de overeenkomst onderhandeld zonder dat de burgermaatschappij en de wetgevende macht, met name in de Mercosur-landen, eraan mochten deelnemen. Er werd geen debat geopend over de clausules, en er was evenmin een onderzoek naar de impact van deze overeenkomst op verschillende sectoren die tijdens de onderhandelingen na 2011 aan bod kwamen. Terwijl in juli een aantal samengevoegde hoofdstukken verschenen, valt geen nieuws te verwachten over de bespreking van de onvoltooide hoofdstukken. Zo'n gebrek aan transparantie doet afbreuk aan de democratische waarden.

Duurzame ontwikkeling vooropstellen

De EU en de Mercosur-landen hebben zich aangesloten bij de Agenda 2030 voor Duurzame ontwikkeling van de VN (SDG's) en het Akkoord van Parijs. De EU en de rest van de wereld hebben nog veel werk voor de boeg om de doelstellingen in deze agenda's te halen. In haar discussienota van 2019 over het streven naar een duurzaam Europa stelde de EC dat: *"wij onze economie moeten moderniseren door in te zetten op duurzame consumptie- en productiepatronen (...). Dit vergt echter ook dat wij al onze wetenschappelijke activiteiten, onze financiering, belastingen, en ons bestuur inzetten voor de verwezenlijking van de SDG's* ^{ix}.

Daarom moeten EU-handelsovereenkomsten van duurzame ontwikkeling hun overkoepelende doelstelling maken. Zij moeten afdwingbare normen garanderen voor sociale rechten, milieu- en klimaatbescherming. Standaarden en tariefregelingen die de EU en andere instellingen zijn overeengekomen, moeten productiemethoden en technologieën die bijdragen aan de overgang naar duurzame koolstofarme economieën, stimuleren en belonen.

Het EU-Mercosur handelsakkoord en zijn hoofdstuk over duurzame ontwikkeling dat weinig indruk maakt, zullen geen van die doelstellingen bereiken. De economische winst van machtige stakeholders, met name de Europese autoindustrie en chemiereuzen en vleesproducenten in Argentinië en Brazilië, gaat ten koste van mensen en de planeet. Na 20 jaar onderhandelen is de Mercosur-handelsovereenkomst een akkoord van de oude stempel en een slecht compromis dat op het verkeerde moment komt, nu er steeds meer vraag is naar duurzame ontwikkeling en een algemene klimaatactie. Parlementen en regeringen in verscheidene EU-lidstaten hebben reeds hun bedenkingen geuit. De EGP roept alle Groene parlementsleden en leden van het Europees Parlement op om tegen dit akkoord te stemmen. Er moet een nieuw onderhandelingsmandaat worden opgemaakt dat van klimaatactie, natuurbescherming, biodiversiteit en de versterking van de mensenrechten de voornaamste prioriteiten maakt, door in elk hoofdstuk van de overeenkomst uit te leggen wat nodig is om deze doelstellingen te bereiken.

Daarnaast moet de EU bestaande regelgeving zoals de Houtverordening en de Verordening betreffende mineralen uit conflictgebieden versterken. De EU moet milieumisdrijven erkennen, zelfs als die door in Europa gevestigde bedrijven worden gepleegd buiten de EU-grenzen. Ze moet handhaving en sancties bij overtredingen versterken en wetgeving over de zorgvuldigheidsplicht van bedrijven uitwerken om het respect voor de mensenrechten in de

hele toeleveringsketen te waarborgen, naar het voorbeeld van de Franse *Loi sur le devoir de vigilance* of de Britse Modern Slavery Act. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat de EU ervoor zorgt dat alleen producten die voldoen aan de normen voor duurzaamheid en mensenrechten, op de Europese markt kunnen komen. Een corporate social responsibility (CSR) label voor heel de EU, toegekend aan goederen die worden geproduceerd zonder ontbossing en met respect voor mensen- en dierenrechten, gecontroleerd door een onafhankelijke bewaker, kan een extra middel zijn ter bevordering hiervan. De EU moet ook zoeken naar manieren om haar geïmporteerde en geëxporteerde uitstoot te meten en zodoende haar ecologische voetafdruk te verkleinen, een garantie voor eerlijkere handel.

Daarom roept de Europese Groene Partij de Europese Commissie en de Europese Raad op om:

1. De lopende procedure met het oog op de afronding van de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Mercosur stop te zetten.
2. Het huidige mandaat en de volledige tekst van de handelsovereenkomst te publiceren voor een openbaar onderzoek.
3. Dit mandaat in te trekken en de onderhandelingen te hervatten met een nieuw, publiek toegankelijk onderhandelingsmandaat van de EU-Raad aan de Commissie, dat voorrang verleent aan duurzame ontwikkeling en de effectieve toepassing van het voorzorgsbeginsel, ondersteund door stevige controle- en handhavingsmechanismen.
4. Aan President Bolsonaro en de regeringen van andere Mercosur-landen een duidelijke boodschap mee te geven, waarin staat dat de EU zal weigeren om over een handelsakkoord te onderhandelen tot geloofwaardige actie is ondernomen om een einde te maken aan de schendingen van mensenrechten, onder meer tegen inheemse bewoners van de Amazone die vervolgd worden als milieuactivisten, te stoppen met ontbossing, en het bewijs te leveren van concrete verbintenissen om het Akkoord van Parijs uit te voeren.
5. De burgermaatschappij in Brazilië en andere Latijns-Amerikaanse landen te steunen, onder meer via de uitvoering van het EU-Actieplan inzake mensenrechten en democratie. De mechanismen ter bescherming van de mensenrechten en milieuactivisten te versterken.
6. De fundamentele principes van alle EU-handelsovereenkomsten op soortgelijke wijze te herzien, zodat negatieve klimaatimpact, milieu- en sociale schade bij elke handelsactiviteit, zoals uiteengezet in alle hoofdstukken in verband met handel, buiten de draagwijdte van de overeenkomst vallen, terwijl in de praktijk de mogelijkheid bestaat om de bescherming van openbare belangen zoals het milieu te verbeteren en dit niet juridisch kan worden aangevochten.
7. Volkomen transparant te zijn in onderhandelingsprocessen, alsook brede sectoren van de samenleving te laten instemmen met de ontwerpakkoorden alvorens ze te bekrachtigen.
8. Voor mechanismen ter bescherming van investeerders zoals ISDS en ICS, die regeringen hinderen bij het doorvoeren van hervormingen en programma's in verband met volksgezondheid, milieubescherming en mensenrechten, is er geen plaats in handels- of investeringsovereenkomsten. De EU moet bestaande overeenkomsten met zulke mechanismen beëindigen en die niet opnemen in toekomstige

onderhandelingen. Wij roepen de EU op om de lopende onderhandelingen over een bindend VN-verdrag over multinationals en mensenrechten te steunen.

ⁱ Zo'n 63% van de deelnemers zeiden dat ze vonden dat de gesprekken over het akkoord moesten worden stopgezet, terwijl 24% het niet wist en slechts 14% voorstander was. In totaal namen meer dan 7200 mensen in Frankrijk, Duitsland, België, Ierland, Oostenrijk en Spanje aan de bevraging deel.

ⁱⁱ <https://www.bothends.org/en/Whats-new/News/Open-letter-from-more-than-340-organisations-EU-must-stop-negotiating-treaty-with-South-American-countries->

ⁱⁱⁱ Lees dit [artikel 3](#)

^{iv} https://www.bothends.org/uploaded_files/inlineitem/1190618_Joint-letter-Brazil-EU-Mercosur_allsignatori.pdf

^v Bron: Brazilian Forum for Public Security. Lees ook het rapport "The Victimization of Women in Brazil" van het Brazilian Public Security Forum.

^{vi}

https://www.bothends.org/uploaded_files/inlineitem/3Rejection_from_Argentina_mejor_sin_TLC.pdf

^{vii} Zie [hier](#)

^{viii} Idem

^{ix} https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_30-01_en_web.pdf